

Tidens tand

af Karin Birgitte Lund, billedkunstner

Da jeg i 2007 fik indbydelsen til at medvirke i en konkurrence om at designe den kommende seddelserie, hvor forsidemotivet – fem danske broer – var fastlagt på forhånd, var det første spørgsmål, der trængte sig på – hvad kan man kæde sammen med broer? Der er mange ting, der spiller ind, når der er tale om en pengeseddel: Genkendelighed, værdighed, stil. Motivet må være uangribeligt og skal udvise en vis neutralitet, samtidig med det skal være markant i sin udstråling. Og så skal det også gerne være tiltrækkende at tegne og arbejde med. Af alle de ideer jeg havde nedskrevet og gennemtænkt, blev det mere og mere oplagt, at genstande fra Danmarks oldtid måtte pryde sedlerne, hvis det stod til mig, – og det kom det så til.

I skrivende stund – juli 2009 – er det præcis 40 år siden, jeg sammen med min yngre søster og en god veninde var på en af DIS Rejsers arrangerede ture, en arkæologisk studietur til Herculaneum og Rom. Jeg var studerende på Kunstakademiet og mine to medrejsende var sangstuderende på Det Kongelige danske Musikkonservatorium. Vi var unge og jeg må tilstå, at arkæologien måske ikke var det, der optog os mest på turen. Selvom emnet havde især *min* store interesse, var det vel mere livet og stemningen, de milde sommeraftner og festerne med de andre unge fra andre nationer, der optog os. Vi boede i en stor luksusvilla i Herculaneum, en kontrast til byen iøvrigt, der havde meget trøstesløse sociale forhold og mange fattige mennesker. Det gjorde stort indtryk på mig, at der tit stod fattige børn og kikkede ind, gennem et smukt smedjernsgitter, på os unge privilegerede udlændinge, som bare kunne rejse ud og uddanne os, – og tage det som en selvfølge.

Om dagen blev vi guidet rundt i udgravningerne i Herculaneum og Pompei, men vores motivation var begrænset i den stærke hede med solen brændende ned i ruinerne. Den 20. juli husker jeg specielt, idet vi efter en hel dag i udgravningerne om aftenen hørte rygter om, at de første mennesker ville lande på månen. Portneren havde et fjernsyn og vi var nogle stykker, der fik lov til at se denne store begivenhed. Absurd at ens tanker om dagen gik med forestillinger om, hvordan man levede for 2000 år siden og så senere, når dagen gik på held, at se de første mænd træde ud på månen – i levende billeder.

På trods af vores ungdommelige kådhed og lette liv på denne rejse, skulle den dog på sigt få en afgørende betydning for mig og min kunst. Rejsen satte et kim. Jeg har lige siden været meget optaget af middelhavslandene og fortrinsvis rejst i disse lande. Den klassiske kunst, – men også forfaldet og tidens tand, der hugger ind på bygninger og skulpturer, er blevet en væsentlig inspirationskilde, ligesom murene med de blegnede farver og ridser og tilfældige mønstre er blevet en afgørende del af min motivverden.

På et af mine længerevarende ophold på Det danske Institut i Rom (1986) fik jeg tilladelse til at se Marcus Aurelius rytterstatuen, der var fjernet fra sin sokkel på Kapitol og placeret i en lade i udkanten af Rom for at blive undersøgt og restaureret. Hesten stod på en vogn med hjul på gulvet og kejseren sad i en slags hoppegyngende højt hævet med den hilsende arm ud i luften. Han havde på trods af de noget ydmygende omstændigheder dog alligevel bevaret sin værdighed. Denne oplevelse endte som fire meget store blyants tegninger, som jeg tegnede til en stor separat udstilling på Glyptoteket i 1994. I mit udstillingskatalog skrev Museumsdirektør Marianne Saabye fra Den Hirschsprungeske Samling bl.a.:

”Marcus Aurelius statuen står ikke på Kapitol, som den plejer. Den er nedtaget for restaurering, vel ikke så sært, for i hen mod et par tusind år har rytteren og hans hest lagt krop til det romerske vejr. De har altid stået ude – i bagende sol, frostklare vintermorgener. Sammen har de overlevet hagl-

bygernes bombardement, revolutioner, duelort og bilos – og de seneste årtiers stærke forurening.

Oprindeligt stod rytterstatuen forgyldt som solen selv, men det skiftende vejrlig har ætset bronzens overflade og langsomt omdannet den til et eroderet landskab af flagede former og furede striber i en righoldig farveskala af grønne, blåsorte, hvide og turkise nuancer. I sig selv et betagende malerisk eventyr, som Karin Birgitte Lund har haft mulighed for at studere og fotografere på nærmeste hold, nu da statuen er taget ned.

Det er blevet til fire kæmpestore håndtegninger, der har været under arbejde i mere end 10 måneder. De er udført i atelieret i en hellerupvilla, et smalt, højloftet rum med masser af dagslys. Stilheden og rummets renfærdige æstetik går i ét. På et lavt bord ved siden af staffeliet ligger vel op mod hundrede velspidsede farveblyanter, som spaltet ud inden for den snævre farveskala knap er til at skelne fra hinanden for det almindelige øje. Det forudsætter årelang, visuel erfaring at kunne spille på dette register, og hertil kræver det en uendelighed af tålmodighed at udføre de mandshøje tegninger. Under udforskningen af en fotografisk detalje af hestens ene baglår dækkes den hvide papirflade langsomt af et netværk af små korte farvestreger. Blyanten bruges nærmest som en radèrnål, der registrer lys og skygge, farver og niveauer. Denne arbejdsproces fortæller noget om det kunstneriske temperament”.

At det nu er den danske oldtid, jeg i disse år er specielt optaget af, er afstedkommet af opgaven med at udføre motiverne på Danmarks nye seddelsérie. Men det ligger naturligt for mig, at mit motivstof og arbejdsfelt er rykket op på de nordligere breddegrader.

Valg af tema

Da jeg i 2007 fik indbydelsen til at medvirke i en konkurrence om at designe den kommende seddelsérie, hvor forsidemotivet var fastlagt på forhånd – fem danske broer (fem forskellige brotyper godt fordelt over det danske rige) var det overordnede motivvalg, det første der optog mine tanker, – hvad kan man kæde sammen med broer? Mulighederne er mange: Sejlads, trafik, historiske bygninger, natur, etc. Der er jo mange ting, der spiller ind, når

der er tale om en pengeseddel: Genkendelighed, værdighed, stil. Tema/motiv må være uangribeligt og skal udvise en vis neutralitet, men også samtidig være markant i sin udstråling. Det skal endvidere også egne sig til at blive omsat i de grafiske teknikker – og skal jo også gerne være tiltrækkende at tegne og arbejde med. Af alle de ideer jeg havde nedskrevet og gennemtænkt, blev det mere og mere oplagt, at genstande fra Danmarks oldtid måtte pryde sedlerne, hvis det stod til mig, – og det kom det så til.

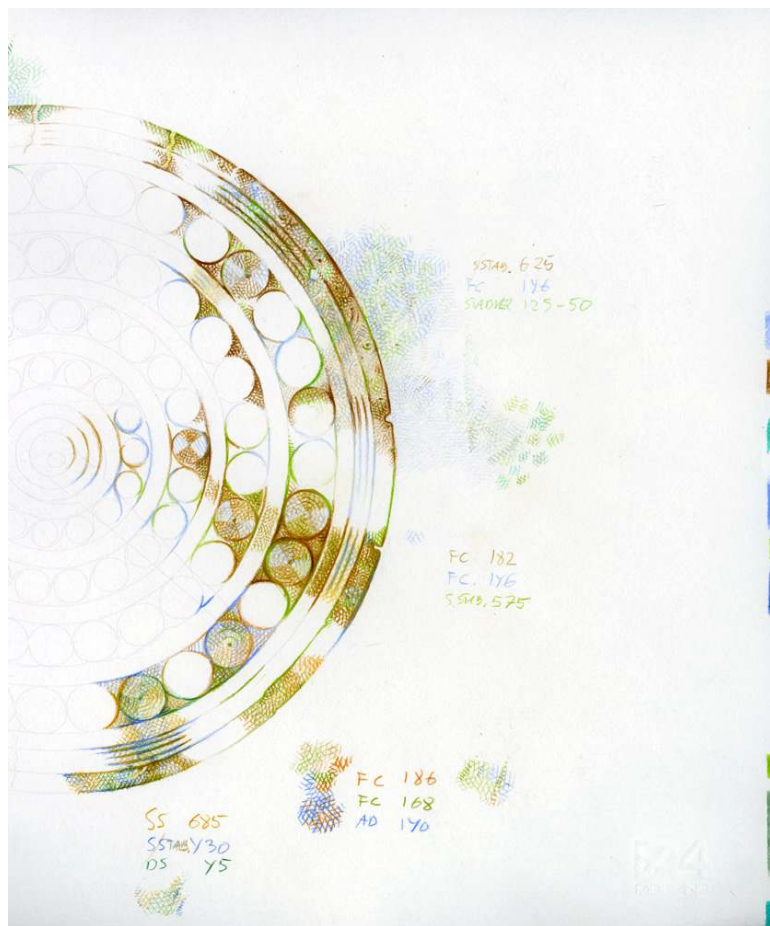
Valget af de fem genstande

Skarpsallingkarret – Hindsgavldolken – Bæltelepladen fra Langstrup – Keldbyspanden – Solvoggen.

Genstandene er valgt ud fra den forudsætning at de er blevet fundet i nærheden af broerne. Dog var det vigtigt for mig, at mine yndlings genstande, Solvoggen, Skarpsallingkarret og Hindsgavldolken kom med.

Det viste sig lidt vanskeligt, da genstandene ikke var fundet lige umiddelbart i nærheden af broerne, bortset fra Hindsgavldolken. Men ved at udvide begrebet ”nærområde” til ”landsdel”, kunne det gå an. Keldbyspanden fundet på Møn, har vakt lidt undren, – ”Sådan en mølædt spand kan man da ikke sætte på en pengeseddel”, – sagde en ældre dame ved en lejlighed. Der var nu ikke oplagte genstande i området eller fund, der ville egne sig til sedlen, men heldigvis synes jeg, at Keldbyspanden er smuk i al sin elendighed, med det fine mønster øverst og med en underdel, som er ædt op af tiden. Den skiller sig ud fra de andre næsten hele fund og det kan der godt være en visuel og grafisk pointe i. Selvom jeg ikke lægger nogen symbolik i genstandene, kunne Keldbyspanden dog være en undtagelse. Den er givetvis den eneste, der ikke er skabt i Danmark, men er kommet hertil sydfra. Den tanke – at en genstand, skabt i et andet muligvis fjerntliggende land, er fundet i den danske muld og havnet på en dansk pengeseddel – er der et vist perspektiv i, set i lyset af den standende diskussion om danskhed. Der er skabt en forbindende åre mellem Møn og den store verden. Sedlernes bro motiver handler om at forbinde og ikke om at adskille. Sedlerne forbinder landsdele, fortid og nutid, men også Danmark med omverdenen.

Genstandene er selvsagt også valgt ud fra, at de er enestående smukke. Det er genstande med en

Farveforsøg til Bæltepladen fra Langstrup – til 200-kronersedlen.

håndværksmæssig elegance, – og tør jeg godt vove at sige – ikke overgået den dag i dag. Kort sagt: Enestående oldtidsgenstande, der udstråler en rig holdig fornemhed, som man aldrig kan blive træt af at se på. Værdige til at komme på en pengeseddel.

Formidling

Om Danskerne vil få et gunstigt forhold til disse fem fund på grund af de nye sedler er svært at vide, men jeg tror det. Der har i forbindelse med udgivelsen af 50 krone sedlen foreløbigt været stor lokal interesse. Der er lavet en ny sti og vejviser ud til det sted hvor Skarpsallingkarret er fundet og mindestenen på højen er rensat og malet op. På sedlens udgivelsesdag den 11. august deltog 150 mennesker i et arrangement på fundstedet med taler af blandt andet lederen af Års Museumscenter, der fortalte om karrets historie. Den lokale Brugs bød på et glas vin af mærket Skarpsallingkar vinen! Arrangementet blev rigt dækket af de lokale aviser og TV Så ét er sikkert, den lokale befolkning vil få kendskab og interesse for disse fund.

Nationalmuseet som har været til stor hjælp i arbejdet, har også gjort et stort formidlingsarbejde med blandt andet en folder med oplysninger om fundene, der guider de besøgende gennem udstillingsrummene i Danmarks oldtid og hen til de fem udvalgte genstande.

Spør i mit kunstneriske arbejde

Arbejdet med sedlerne kan ikke undgå at præge min kunst fremover, når arbejdet med sedlerne er slut. Mange ideer er opstået, ligger og venter og tager langsomt form i min bevidsthed. De mange cykelture ud til de landskaber, der skal danne baggrund for fundene, har også sat nogle ideer i gang. I den sidste tid har jeg cyklet og vandret rundt i Langstrup mose. Mosen som fænomen er jeg blevet dybt fascineret af, dens mystik, dens stilhed og uberørt-hed, et hengemt stykke natur, der i al sin lukkethed gemmer på et stykke historie. Og tanker der går tilbage til mosefolket, der ofrede genstande og ligefrem mennesker. Moser er også et motiv jeg har fået lyst til at arbejde med når tid gives.